

ІНСТИТУТ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ

КАФЕДРА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. першого заступника
начальника Інституту
майор внутрішньої служби
_____ Н.С. Калашник
_____._____ 2017 рік

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В
РІЗНИХ ГАЛУЗЯХ ПСИХОЛОГІЇ
ІІІ НЗ 2.1.1**

за спеціальністю (053) Психологія

факультет заочного навчання та післядипломної освіти

Київ – 2017 рік

Робоча програма з навчальної дисципліни «Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології» складена для здобувачів вищої освіти відповідно до програми підготовки фахівців за спеціальністю 053 «Психологія» ступеня вищої освіти магістр, за заочною формою навчання.

Розробник: Бойко-Бузиль Юлія Юріївна, професор кафедри практичної психології, кандидат психологічних наук, доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри практичної психології

Протокол від ____ . ____ . 2017 року № ____

Професор кафедри практичної психології

_____ Ю.Ю. Бойко-Бузиль

Схвалено науково-методичною радою Інституту кримінально-виконавчої служби

Протокол від ____ . ____ . 2017 року № ____

Голова науково-методичної ради _____ Н. С. Калашник

1. Програма навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система теоретико-методологічних засад проведення психологічної експертизи в різних галузях психології.

Міждисциплінарні зв'язки:

Забезпечуючі дисципліни: теоретико-методологічні проблеми юридичної психології; профілактика психічних розладів працівників ДКВС.

Забезпечувані дисципліни: практична психологія в організаціях та на виробництві, психологічний супровід професійної діяльності в організаціях та на виробництві.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології» є формування системи знань про основні питання психологічної експертизи, особливості проведення психологічної експертизи в судовій практиці, медичних закладах та на виробництві.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Методика проведення психологічної експертизи в різних галузях психології» є:

- отримати уявлення про основні поняття та методи психологічної експертизи;
- сформувані вміння використання психодіагностичних методик в різних галузях психологічної експертизи;
- здобути практичний досвід оформлення висновку психологічної експертизи.

Мова навчання: українська мова.

Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у науково-педагогічних працівників кафедри практичної психології які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою k_ppp@ukr.net.

Структура навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальні засади методики психологічної експертизи

Тема 1. Психологічна експертиза та процедура її проведення

Психологічна експертиза: поняття, роль та місце серед інших напрямів роботи психолога. Предмет, об'єкт, цілі та завдання психологічної експертизи. Класифікації психологічної експертизи. Види психологічної експертизи. Історія виникнення, становлення та розвитку психологічної експертизи. Галузі та обставини застосування психологічної експертизи. Вибір та обґрунтування психодіагностичного інструментарію при вирішенні експертних задач. Сутність психологічної експертизи та її значення для визначення та дослідження фундаментальних проблем суспільства. Процедура призначення психологічної експертизи. Основні теоретико-методологічні принципи, особливості, специфіка основних етапів проведення психологічної експертизи. Необхідні умови для проведення психологічної експертизи. Правила інтерпретації результатів отриманих в ході проведення психологічної експертизи. Вимоги до оформлення і подання експертної документації, звіту, висновку. Установи та особи, які можуть залучатися до психологічної експертизи. Освіта, підготовка

та навчання експерта-психолога. Права та обов'язки учасників психологічної експертизи. Психологічний контакт з підекспертним.

Розділ 2. Психологічна експертиза в різних галузях психології

Тема 1. Судово-психологічна експертиза та медико-психологічна експертиза

Судово-психологічна експертиза: предмет, об'єкт, задачі і завдання. Історія розвитку судово-психологічної експертизи за рубежом та в Україні. Компетенція проблем судово-психологічної експертизи. Основна класифікація судово-психологічних експертиз. Специфіка і особливості проведення судово-психологічної експертизи емоційних станів, патологічного афекту, індивідуально-психологічних особливостей особистості, визначення безпомічного стану, здатності давати свідчення, суїцидальної поведінки, усвідомлення вчиненого неповнолітніми злочинцями, особливостей взаємодії в злочинній групі та судово-психологічна експертиза в цивільному процесі. Кримінально-правове значення судово-психологічної експертизи. Медико-психологічна експертиза: об'єкт, предмет і задачі. Особливості та напрями роботи експерта-психолога з психічнохворими пацієнтами, соматично-хворими людьми. Основні методи експертизи в клініці психічних та соматичних захворювань. Методика проведення експертизи психопатичних та інфантильних особистостей. Особливості проведення психологічної експертизи психічного здоров'я. Психологічна експертиза одужання та зцілення. Медична соціально-психологічна експертиза осіб з обмеженими можливостями.

Тема 2. Психологічна експертиза конфліктів та ергономічно-психологічна експертиза

Конфліктологічна експертиза: предмет і завдання. Сутність психологічної експертизи конфлікту. Феноменологія і експертний аналіз конфліктогенів спілкування. Особливості психологічної експертизи різних видів конфліктів та соціальної взаємодії. Діагностика та корекція конфліктної поведінки. Ергономічно-психологічна експертиза: задачі і значення. Структура загальних ергономічних вимог та рекомендацій. Компетенція та методика проведення професійно-психологічної експертизи. Експертна оцінка робочих стосунків та управління ними. Готовність працівників до виконання професійної діяльності та професіоналізації особистості. Професіограма і психограма. Експертиза професійної діяльності.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань Соціальні та поведінкові науки 05	Вибіркова	
	Спеціальність		

	Психологія 053	
Кількість розділів – 2	Спеціалізація: психолог в організаціях та на виробництві	Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 90		6-й
		Семестр
		12-й
Тижневих годин для заочної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –	Ступінь вищої освіти: Магістр	Лекції
		6 год.
		Семінарські
		6 год.
		Практичні
		Самостійна робота
		78 год.
		Вид контролю:
		Залік

3. Структура залікового кредиту (тематичний план)

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	Всього	у тому числі				Всього	у тому числі			
		л	п	сем	с.р.		л	п	сем	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ 1. Загальна засади методики психологічної експертизи										
Тема 1. Психологічна експертиза та процедура її проведення						34	2		2	30
Разом за розділом 1						34	2		2	30
Розділ 2. Психологічна експертиза в різних галузях психології										
Тема 1. Судово-психологічна експертиза та медико-психологічна експертиза						22	2		2	18
Тема 2. Психологічна експертиза конфліктів та ергономічно-психологічна експертиза						22	2		2	18
Разом за розділом 2						44	4		4	38
Залік										
Усього годин						78	6		6	78

4. Плани семінарських занять

Розділ 1. Загальна засади методики психологічної експертизи

Тема 1. Психологічна експертиза та процедура її проведення

Питання до семінарського заняття

1. Предмет, об'єкт, завдання та класифікації психологічної експертизи
2. Процедура призначення та етапи проведення психологічної експертизи
3. Права та обов'язки учасників психологічної експертизи
4. Вимоги до звіту, оформлення і подання експертної документації

Розділ 2. Психологічна експертиза в різних галузях психології

Тема 1. Судово-психологічна експертиза та медико-психологічна експертиза

Питання до семінарського заняття

1. Поняття та класифікація судово-психологічних експертиз
2. Специфіка та особливості проведення судово-психологічних експертиз
3. Медико-психологічна експертиза: поняття, предмет, об'єкт, задачі
4. Психологічна експертиза в клініці психічних та соматичних захворювань

Тема 2. Психологічна експертиза конфліктів та ергономічно-психологічна експертиза

Питання до семінарського заняття

1. Предмет і завдання психологічної експертизи конфліктів
2. Психологічна експертиза внутрішньо- і міжгрупових конфліктів
3. Поняття та задачі ергономічно-психологічної експертизи
4. Експертна оцінка робочих взаємин в організації

5. Завдання для самостійної роботи

Виконання завдань:

1. Скласти словник основних термінів та понять навчальної дисципліни;
2. Здійснити підбірку відеоматеріалу до однієї з тем навчальної дисципліни;
3. Розробити етичний кодекс експерта-психолога та правила поведіння підекспертного;
4. Підібрати необхідний психодіагностичний інструментарій для реалізації психологічної експертизи;
5. Зробити експертну оцінку психічного стану людини з використанням шкали суб'єктивного надання переваги кольору (Собчик Л.Н. Метод цветовых выборов – модифікація восьмицветового теста Люшера. – Речь, 2010. – 132 с.).

Теми реферативних та інформаційних повідомлень:

1. Стан розвитку психологічної експертизи в Україні
2. Нормативно-правові документи, що визначають проведення експертизи
3. Психологічна готовність експерта-психолога
4. Внутрішня картина хвороби та внутрішня картина здоров'я
5. Психологічна класифікація професій
6. Екологія процесу одужання
7. Значення конфлікту в житті людини
8. Відбір персоналу як напрямок роботи психолога
9. Культура як інтегральний показник розвитку професіонала

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачені робочим навчальним планом.

7. Методи навчання та контролю

Словесні методи, інноваційні методи, наочні методи, практичні методи. Поточний, проміжний та підсумковий контроль.

8. Орієнтовний перелік питань для підсумкового контролю

1. Психологічна експертиза та її місце у системі експертних наук
2. Сутність та значення психологічної експертизи
3. Предмет та завдання психологічної експертизи
4. Класифікація психологічної експертизи
5. Психодіагностичний інструментарій при вирішенні експертних задач
6. Місце психологічної експертизи серед інших напрямів роботи психолога
7. Галузі застосування психологічної експертизи
8. Процедура призначення психологічної експертизи
9. Основні етапи проведення психологічної експертизи
10. Правила і принципи проведення психологічної експертизи.
11. Правила інтерпретації результатів отриманих в ході проведення психологічної експертизи
12. Вимоги до оформлення і подання експертної документації
13. Звіт та висновок психолога-експерта
14. Права та обов'язки особи (установи), що призначила експертизу
15. Права та обов'язки підекспертного
16. Психологічний контакт з підекспертним
17. Права та обов'язки експерта
18. Професійна підготовка та психологічна готовність експерта-психолога
19. Судово-психологічна експертиза: сутність, об'єкт, предмет, завдання
20. Компетенція проблем судово-психологічної експертизи
21. Класифікація судово-психологічних експертиз
22. Історія розвитку судово-психологічної експертизи
23. Види емоційних станів
24. Судово-психологічна експертиза емоційних станів
25. Афект: поняття та види
26. Судово-психологічна експертиза патологічного афекту
27. Судово-психологічна експертиза індивідуально-психологічних особливостей особистості
28. Медичний та психологічний зміст поняття “відставання в психічному розвитку”
29. Поняття “психологічний вік”
30. Судово-психологічна експертиза неповнолітніх з відставанням у психічному розвитку
31. Віктимна поведінка: поняття та види
32. Судово-психологічна експертиза з визначення безпорадного стану
33. Судово-психологічна експертиза по справам про згвалтування
34. Судово-психологічна експертиза здатності давати свідчення
35. Чинники суїцидального ризику
36. Посмертна судово-психологічна експертиза
37. Судово-психологічна експертиза психологічних причин аварій, катастроф, ДТП
38. Специфіка і особливості проведення судово-психологічної експертизи особливостей взаємодії в злочинній групі

39. Специфіка і особливості проведення судово-психологічної експертизи в цивільному процесі
40. Судово-психологічна і судово-психіатрична експертиза
41. Медико-психологічна експертиза: поняття, предмет, об'єкт, задачі
42. Психологічна експертиза в клініці психічних та соматичних захворювань
43. Медико-психологічна експертиза психопатичних особистостей
44. Медико-психологічна експертиза інфантильних особистостей
45. Інвалідність: поняття та групи
46. Медико-психологічна експертиза людей з обмеженими можливостями
47. Реакції особистості на соматичні та психічні захворювання
48. Психологічна експертиза одужання та зцілення
49. Предмет і завдання психологічної експертизи конфліктів
50. Сфери застосування психологічної експертизи конфліктів
51. Психологічна експертиза конфліктогенів спілкування
52. Особливості психологічної експертизи особистісних конфліктів
53. Особливості психологічної експертизи внутрішньогрупових конфліктів
54. Особливості психологічної експертизи міжгрупових конфліктів
55. Стратегії реагування особистості на конфліктну ситуацію
56. Діагностика та корекція конфліктної поведінки
57. Взаємозв'язок ергономіки та психології
58. Поняття та задачі ергономічно-психологічної експертизи
59. Компетенція професійної психологічної експертизи
60. Експертна оцінка робочих взаємин в організації

9. Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Аудиторна робота (поточне накопичення балів)	Підсумковий контроль	Підсумкова кількість балів
	Залік	
Max 60%	Max 40%	Max 100%

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74		D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

10. Рекомендована література Основна

1. Алексеев Н.Г. Методологический анализ структуры эргономического знания. – М., 2001. – 320 с.
2. Анцупов А.Я. Конфликтология. 3-е изд. – СПб.: Питер, 2007. – 496 с.
3. Барлоу Д. Клиническое руководство по психическим расстройствам. 3-е изд., 2008. – 912 с.
4. Беззубко Л.М. Теория и практика разрешения трудовых конфликтов. – Луганск: ЛФДонГАСА, 2002. – 220 с.
5. Блинков Ю.А., Ткаченко В.С., Клушина И.Н. Медико-социальная экспертиза лиц с ограниченными возможностями. Учебное пособие. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2002. – 320 с.
6. Васильев В.Л. Юридическая психология: Учебник для вузов. 6-е изд. – СПб: Питер, 2009. – 658с.
7. Вітенко І.С., Чабан О.О. Основи загальної і медичної психології. – К.: Укрмедкнига, 2003. – 344 с.
8. Жабокрицький С.В. Судова психіатрія: Навчальний посібник. – К.: МАУП, 2004.
9. Землянська О.В. Судово-психологічна експертиза: Навчальний посібник. – Х.: ХНУВС, 2012. – 300 с.
10. Зиглер Д., Хьелл Л. Теории личности. – СПб.: Питер, 2013. – 608 с.
11. Ильин Е.П. Психология общения и межличностных отношений. – СПб.: Питер, 2013. – 576 с.
12. Кудрявцев И.А. Судебно-психолого-психиатрическая экспертиза. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 2007. – 497 с.
13. Лісова О.С. Психологія суїцидальної поведінки: Навчальний посібник. – Чернівці, 2004. – 234 с.
14. Мамайчук И.И. Экспертиза личности в судебно-следственной практике. – СПб: Речь, 2002. – 255 с.
15. Медицинская и судебная психология: Курс лекций: Учебное пособие. / Под ред. Т.Б.Дмитриевой. 2-е изд., испр. – М.: Генезис, 2009. – 605 с.
16. Методика проведення психологічної експертизи в різних газулях психології. / Укл.: Подшивайлов М.М., вид. 2-е, доп. – К.: КСУ, 2006. – 24 с.
17. Психология труда, профессиональной, информационной и организационной деятельности (реклама, управление, эргономика): Словарь / Под ред. Б.А.Душкова. 3-е изд., доп. и перер. – М.: Академический Проект, 2007. – 688 с.
18. Пузин С.Н. Медико-социальная экспертиза: Пособие для студентов. – М.: Медицинское информационное агентство, 2008. – 405 с.
19. Ребуха Л.З. Психологічна експертиза: технологія та процедура проведення. – Тернопіль: ТНЕУ, 2009. – 234 с.
20. Ситковская О.Д., Коньшева Л.П. Психологическая экспертиза несовершеннолетних в уголовном процессе. – М., 2001. – 265 с.
21. Судебно-психологические экспертные критерии диагностики аффекта у обвиняемого: Пособ. для врачей / Под ред. Т.Б.Дмитриевой, Е.В.Макушкина. – М., 2004. – 128 с.
22. Тараненко П. Управление персоналом, корпоративный мониторинг, психодиагностика, тесты для отбора персонала. – К., 2002. – 320 с.

23. Технології роботи організаційних психологів: Навчальний посібник / За ред. Л. М. Карамушки. – К.: ІНКОЛС, 2005. – 366 с.
24. Экман П. Психология лжи. 4-е изд. – СПб.: Питер, 2013. – 262 с.
25. Экспертизы в судебной практике: Учебное пособие. / Уклд. В.И. Гончаренко – К.: «Юрінком Інтер». – 2010. – 289 с.

Додаткова

26. Глуханюк Н.С. Практикум по психодиагностике. – М.: МПСИ; Воронеж: МОДЕК, 2006. – 208 с.
27. Елисеев О.П. Практикум по психологии личности. – СПб.: Питер, 2013. – 514 с.
28. Практикум по дифференциальной психодиагностике профессиональной пригодности: Учеб. пос. / Под общ. ред. В.А. Бодрова. – М.: ПЕРСЭ., 2003. – 768 с.
29. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии / Под общ. ред. А.А.Крылова, С.А.Маничева. – СПб: Питер, 2007. – 364 с.

11. Інформаційні ресурси

1. http://libfree.com/155279170_psihologiyasotsiometriya.html
2. <http://platinov-s.com/index.php?name=psu&op=view&id=3>
3. <http://student-lib.net/index.php?page=0-631-632-689>
4. <http://www.kise.in.ua/golovna/psihologichna.html>